

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 8, Issue 2, June 2020, p. 53-66

Received	Reviewed	Published	Doi Number
22.05.2020	14.06.2020	20.06.2020	10.29228/ijlet.43745

An Assessment of the Vocabulary of Students Learning Turkish as a Foreign Language: A1 - B2 Example*

Bayram BAŞ¹ & Melek GÜNDOĞDU²

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine the vocabularies and vocabulary coefficients in the written languages of A1, A2, B1, and B2 students who learn Turkish as a foreign language in line with the frequency of occurrence and prevalence. Structured with a case study by qualitative research, the study was designed with an embedded single-case type. The study group consists of 20 students studying in the TOMER (Turkish and Foreign Languages Research and Application Center) unit of a foundation university. Student's texts in the writing section of the final exam at the end of each level constitute the study object of the research. As a result of the analyses, a total of 3754 vocabulary elements, 742 of them being different, were identified at the A1 level; a total of 3316 vocabulary elements, 662 of them being different, at A2 level; a total of 4464 vocabulary elements, 835 of them being different, at the B1 level; and a total of 1000 vocabulary elements, 520 of them being different, were identified at the B2 level. The vocabulary coefficient was determined as 0.20 for A1, 0.20 for A2, 0.19 for B1, 0.20 for B2 and 0.11 for all levels. The number of vocabulary elements with a prevalence of 4 was determined as a total of 9730, 179 of them being different; the number of elements with a prevalence of 3 was total of 2185, 180 different; and the number of elements with a prevalence of 2 was total of 1956, 361 different. The number of vocabulary elements used in only one level is 2683 in total and 1261 of them are different. The number of new words, which were used for the first time, is 375 in A2, 362 in B1, and 502 in B2. Vocabulary development is 51% in A2, 32% in B1, and 34% in B2. A limitedness was detected in students' use of reduplication, proverb, formulaic expression compared to the use of words, idioms.

Key Words: teaching Turkish as a foreign language, vocabulary, vocabulary coefficient, word prevalence

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Durum Tespiti: A1 - B2 Örneği*

ÖZET

Bu çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen A1, A2, B1 ve B2 düzeyindeki öğrencilerin yazılı dillerindeki kelime hazinelerini, kelime katsayılarını, kullanım sıklığı ve yaygınlık doğrultusunda tespit etmek amaçlanmıştır. Nitel araştırmalardan durum çalışması ile yapılandırılan araştırma, iç içe geçmiş tek durum türü ile desenlenmiştir. Çalışma grubunu, bir vakıf üniversitesinin TÖMER biriminde eğitim gören 20 öğrenci oluşturmaktadır. Her düzeyin sonundaki kur bitirme sınavının yazma bölümündeki öğrenci metinleri çalışmanın inceleme nesnesini oluşturmaktadır. İncelemeler sonucunda A1 seviyesinde toplam 3754, farklı 742; A2 seviyesinde toplam 3316, farklı 662; B1 seviyesinde toplam 4464, farklı 835; B2 seviyesinde toplam 520, farklı 1000 kelime hazinesi unsuru tespit edilmiştir. Kelime katsayısı A1 için 0.20, A2 için 0.20, B1 için 0.19, B2 için 0.20 ve tüm seviyeler açısından 0.11 olarak tespit edilmiştir. Yaygınlığı 4 olan kelime hazinesi unsurları toplam 9730, farklı 179; yaygınlığı 3 olan unsurlar toplam 2185, farklı 180; yaygınlığı 2 olan unsurlar ise toplam 1956, farklı 361 tane olarak belirlenmiştir. Sadece bir seviyede kullanılan kelime hazinesi unsurlarının sayısı toplam 2683, farklı 1261'dir. İlk defa kullanılan yeni kelime sayısı A2'de 375, B1'de 362, B2'de 502'dir. Kelime hazinesi gelişimi A2'de %51, B1'de %32 ve B2'de %34 düzeyindedir. Öğrencilerin ikileme, atasözü, kalıp söz kullanımında, kelime, deyim kullanımına göre sınırlılık tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, söz varlığı, kelime hazinesi, kelime katsayısı, kelime yaygınlığı

* Bu çalışma yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, bayrambas@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6019-5880

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, melekgnndgd@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8478-687X

Giriş

Dil, insanların duygu ve düşüncelerini belirtmek için kullandıkları iletişim biçimi ve “insan türüne özgü olan bir yeti olmakla birlikte, insan topluluklarının sosyal bir kurum olan topluma dönüşmesi sürecinde yegâne ivmeleyici konumundadır” (Onan, 2014: 4). “Dil, telaffuz edilmiş her şeyin mırıldasıdır, aynı zamanda konuştuğumuz zaman anlaşılmanızı sağlayan şeffaf sistemdir; kısaca dil (language) hem tarihte birikmiş tüm sözlerin meydana getirdiği olgu hem de [Fransızca ve Yunanca gibi bir] dilin (langue) bizzat sistemidir” (Foucault, 2020: 62). Dil yalnızca konuştuğumuzda anlaşmamızı sağlayan bir araç değildir. Dil, aynı zamanda toplum ve o toplumun kültürüyle iç içe geçmektedir. “Dil, insanların öğretmek, kurallar belirlemek ve kültürel etkinlikleri aktarmak için kullandıkları başlıca araçtır” (Schunk, 2014: 411). Bir dille konuşabilmek ve yazabilmek için o dilin söz varlığını bilmek gerekmektedir. Söz varlığı, “Bir milletin kavramlar dünyası, onun dünyaya bakış açısının da bir ölçütüdür” (Baş, 2006: 104). Dil öğretiminde söz varlığının önemi yalnızca dille konuşup yazabilmek için değil, o dilin kültürünü ve dünyaya bakış açısını da anlayabilmek için önemlidir.

Söz varlığı, dilin ana dili öğretimi sürecinde de ikinci dil/yabancı dil olarak öğretimi sürecinde de temel göstergedir. Günümüzde insanlar çeşitli etkenlerle yabancı dil öğrenimine yönelmektedir. Özellikle eğitim, turizm, iş hayatı, sosyal hayat ve teknolojiyle birlikte iletişim sürecinin hızlanarak dünyanın her yerindeki bilgiye ulaşılabilme imkânı insanları dil öğrenmeye yönlendirmektedir. Kültürel ve iletişimsel olarak aktarım sağlamak amacıyla yabancı dil öğrenimine ilgi artarken dil öğrenimine artan ilgi insanları yeni bir dil, yeni bir kültür ortamına hazırlamaktadır. Dil öğreniminde iletişimsel bir etkileşim oluşmasıyla hem yurt dışında hem de ülkemizde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi önem kazanmaktadır. Bu durum, alanda pek çok çalışma yapılmasının önünü açmaktadır. Dil öğreniminde iletişimin gerçekleşmesi için sözcük bilgisi önemlidir. Sözcükler hedef dilde duygu ve düşüncelerimizi aktarmamızı sağlarken toplumların kültürünü de yansıtmaktadır. Sözcük, “Bir toplumun, daha doğrusu bir dil birliğinin uyuşma ve anlaşmaya bağlı bir ürünü, aynı zamanda toplumsal bir değer taşıyan kültür servetidir” (Atabay ve diğerleri, 2003: 19). “Sözcükler bir dilin her alanına dağılan göstergelerdir” (Tüfekçioğlu, 2018: 12). Bu göstergeler bireylerin iletişimsel dil becerilerine etki etmektedir. Sözcükler, bireyin dört temel dil becerisinin gelişmesiyle birlikte iletişimsel dil yetisinin de gelişmesini etkilemektedir. Chomsky, “Bir dile hâkim olmak için ilk olarak söyleneni anlayabilecek, bir belirtkeyi amaçlanmış bir anlam yorumlamasıyla üretebilecek durumda olmak gerekir” (Chomsky, 2018: 183) sözleriyle bu tanımlamanın açık olmadığını ve ciddi ölçüde belirsiz olduğunu belirterek; dil ediminden bahseder. Dil yetisine sahip bireyin dili kullanmasıyla dil edimi oluşmaktadır.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin söz varlıklarını geliştirmek için öğretilen kelimeleri bireyler etkin söz varlığı içinde kullanmaları gerekmektedir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenci; “Türkçenin yazı ve konuşma dilinde yer alan sesleri, bu seslerden oluşan sözcüklerin anlamlarını ve sözcüklerin Türkçedeki uygun kullanımları gibi uygulamaları bilmelidir. Sözcüklerin tek başına anlamlarını bilmek söz varlığını geliştirmek için yeterli olmayabilir” (Kurudayıoğlu, Dölek, 2019:22). Söz varlığı alıcı yönde dinleme ve okuma, üretici yönde konuşma ve yazma becerileri ile ilişkilidir. Bu sebeple Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin dinleme ve okuma sürecinde alıcı söz varlıkları, konuşma ve yazma sürecinde üretici söz varlıkları işe koşulmaktadır. İletişimsel açıdan sözlü etkileşim ve sözlü üretimin sağlanması ve yazma becerisinin kullanılmasında bireyin söz varlığının hangi seviyede kullanıldığı cevabı bulunması gereken bir sorun oluşturmaktadır. Bu soruna

yönelik çözümün göstergelerinden biri de dil seviyeleri arasında üretici söz varlığı açısından oluşan değişim ve gelişimin tespit edilmesidir. Bu çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin A1 seviyesinden B2 seviyesine kadar üretici dil becerilerinden yazma becerisindeki kelime hazinesinin gelişim durumunu belirlemek amaçlanmıştır. Kurudayıoğlu (2005: 9), araştırmasında söz varlığı ve kelime hazinesi kavramlarını, “Dil söz konusu iken, söz varlığı veya söz dağarcığı terimlerinin, kişi veya belli bir topluluktan söz edilirken kelime hazinesi teriminin kullanılmasının daha uygun olacağını” belirtmiştir. Bu çalışmada bireylerin hedef dildeki kelime kullanımı dikkate alınarak kelime hazinesi kavramının kullanılması tercih edilmiştir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin üretici kelime hazinelerindeki gelişimin boylamsal olarak tespit edilmesi, dilin öğretimindeki amaç ve kazanımların ne düzeyde gerçekleştirildiğini ortaya koyacaktır. Bu doğrultuda çalışmamızdaki boylamsal inceleme alanyazında sınırlı düzeyde olan çalışmalara ek bir bulgu sağlayacak ve elde edilen sonuçlar yeni araştırmalara aktarılabilir.

Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kelime Hazinesi

“Bireyler, dillerinin geliştiği oranda, yani ne kadar çok sözcük bilirlerse, dünyayı o kadar çözümleyebilir, kavram alanlarını genişletip olgular arasındaki ilişkileri çözme ya da farklı ilişkileri görme yetilerini geliştirebilir, kısaca düşünebilirler” (Dilidüzgün, 2014: 234). Bir dili yabancı dil olarak öğrenen bireylerin düşüncelerini aktarabilmesi ve farklı düşünceleri anlayabilmesi için kelime bilgisi önem kazanmaktadır. Bireyin algıladığı dünyayı, öğrendiği kelimelerle yorumlayıp çözümleyebilmesi için kelime hazinesinin gelişmesi gerekmektedir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin kelime hazinelerinin geliştirilmesinin amacı, temel dil becerilerini kullanarak iletişim kurmalarını sağlamaktır. Kelimeler, iletişim kurmamızı sağlamanın yanında temel dil becerilerimizin gelişmesini de etkilemektedir. Çünkü bireyin duygu ve düşüncelerini aktarmada kelimelere ihtiyacı vardır. Zayıf bir kelime hazinesine sahip birey, dil becerileri açısından da sınırlı kalacaktır. “Yabancı dil öğretimi düşünüldüğünde ilk akla gelen o dilin dil bilgisi kurallarını öğrenmek olsa da dil bilgisi kurallarını anlamlı hâle getiren ve iletişimde kullanılmasını sağlayan sözcüklerdir” (Özdemirel, 2017: 75). Dil öğretiminde kelime bilgisi öğrenilen dil bilgisi kurallarıyla hedef dili anlamlı hale getirerek onun iletişimsel olarak kullanılmasını sağlamaktadır. Dil öğretiminin iskeletini oluşturan kelime bilgisi, hedef dili daha anlamlı hale getirmektedir.

Bir dili yabancı dil olarak öğrenirken kelime öğretimi ve kelime hazinesinin gelişimi için belirli bir zaman gerekmektedir. Kelime öğretiminde öncelikle öğretilmesi gereken kelimeler iletişimsel olarak kullanılabilir düzeyde olmalıdır. Temel seviyede dil öğrenme hedefi ortak olmasa bile tüm bireylerin öncelikle öğrenmesi hedeflenen kelimeler ihtiyaç duydukları iletişimsel düzeyde olmalıdır. Diller İçin Ortak Başvuru Metni’nde de belirtildiği gibi “sözcük yeteneği (lexical competence), bir dilin sözvarlığı ve dilbilgisi öğelerini içeren sözcük bilgisi ve bunu kullanma yeteneğidir” (MEB, 2003).

Bu çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin A1 seviyesinden B2 seviyesine kadar olan gelişim sürecindeki kelime hazinelerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin kelime hazinesinin gelişimi nasıldır?
2. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin A1 seviyesindeki kelime hazinesi nasıldır?
3. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin A2 seviyesindeki kelime hazinesi nasıldır?

4. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin B1 seviyesindeki kelime hazinesi nasıldır?
5. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin B2 seviyesindeki kelime hazinesi nasıldır?
6. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin A1-B2 seviyeleri aralığındaki kelime hazinesinin değişimi nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. “Durum çalışması araştırmanın hem ürünü hem de nesnesi olabilecek nitel araştırma içerisindeki desen türüdür” (Creswell, 2016:97). Bu çalışma iç içe geçmiş tekli durum çalışması deseniyle yapılandırılmıştır. “Bir durum çalışmasının ilgili durumu bütüncül ve tek bir ünite olarak ele alınmasına veya durumun içinde olabilecek birden fazla alt birime yönelmesine ilişkindir” (Yıldırım, Şimşek, 2016: 301). Bu çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin kelime hazinesi durumunun belirlenmesi amacıyla A1 seviyesinden B2 seviyesine kadar kelime hazinesi incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında bir vakıf üniversitesinin Türkçe Hazırlık Biriminde iki ayrı şubede eğitim gören yabancı öğrenciler oluşturmaktadır. İki şubedeki öğrenci sayısı 47’dir. Öğrencilerin tamamının kur sonu sınavlarına katılmamaları sebebiyle araştırmada ayıklamaya gidilmiş ve A1 düzeyinden B2 düzeyine kadar tüm kur sınavlarına katılmış 20 öğrenci çalışma grubu belirlenmiştir. Araştırma için öğrencilerle araştırmaya özel herhangi bir özel etkinlik uygulanmamış, ilgili kurumdan alınan izinler doğrultusunda A1, A2, B1, B2 düzeylerinin sonunda yapılan kur sınavlarındaki yazma sorularına dair metinler inceleme nesnesi olarak kullanılmak üzere araştırmaya dâhil edilmiştir.

Araştırmanın İnceleme Nesneleri

Araştırmanın inceleme nesnelere, çalışma grubundaki öğrencilerin kur bitirme sınavlarındaki yazma sorularına verdikleri cevaplardan oluşan metinler oluşturmaktadır. Araştırma sürecine dâhil edilecek inceleme nesnelere uzman görüşü alınarak belirlenmiştir. Kur sınavlarındaki yazılı anlatım soruları öğrencilere her seviye için iki farklı açık uçlu yazma konusu olarak verilmiş, öğrencilerden seçtikleri konu hakkında yazmaları beklenmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Öğrencilerin kur bitirme sınavları doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. “Doküman incelemesi, hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım-Şimşek, 2016: 189). Dokümanların tasnifinde öğrencilere her seviyede uygulanan sınavların yazma bölümleri ele alınmıştır. Sınav kâğıtlarında yer alan yazma bölümleri ayıklanmış ve A1’den B2’ye kadar her seviye bir klasöre dâhil edilmiştir. İki şubede öğrenim gören öğrencilerin yazma metinleri buldukları seviyeye dâhil edilmiş ve her seviye için bir metin dosyası oluşturulmuştur. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak her seviyede öğrencilerin kullandığı kelime listeleri oluşturulmuştur. Kelime listelerinin oluşturulmasında “Simple Concordance Program 4.0.7” kullanılmıştır. Kelimelerin kontrolleri sağlandıktan sonra listelerin son hâli Microsoft Excel’e aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın incelenmesi sonucu elde edilen veriler içerik analizi ile elde edilmiştir. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır” (Yıldırım, Şimşek, 2016, 242). Ham metinlerde yer alan kelimeler veri toplama aracında belirlenen kategoriler doğrultusunda gerçekleştirilen içerik analizi ile belirlenmiştir. Nitel veriler, nicel hâle çevrilerek betimsel analiz ile yorumlanmıştır. “Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır” (Şimşek ve Yıldırım, 2016, 256). Kelime listeleri oluşturulduktan sonra her kelimeye ait değer nicel olarak tablolara işlenmiştir. Nicel verilerin yorumlanmasında betimsel analiz kullanılmıştır.

İnandırıcılık ve Aktarılabirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması için araştırmanın inandırıcılık ve aktarılabirlik özelliklerini göstermesi gerekmektedir. Araştırma, Merriam’ın (2018, 221) nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliğin geliştirilmesi için belirlediği stratejilerden sekizini sağlamaktadır. Araştırma veri toplama aracı açısından problem gereği çeşitlilik göstermese de kelime listelerinin oluşumunda kodların doğru biçimlendirilmesi sürecinde birden fazla araştırmacının görüşü ile yapılandırıldığı için üçgenleme sağlanmıştır. Katılımcıların verilerinin yer aldığı dokümanlar kurum izni alınarak incelenmiştir. Veri toplama aşamasına uygun ve yeterli sayıda katılımcıdan veri sağlanmıştır. Araştırmacının konumu verileri yanlı olarak işleyecek noktada değildir. Tüm süreç içinde geliştirilen veri toplama aracı ve kullanılacak kodların belirlenmesinde uzman görüşleri alınmıştır. Çalışmada denetleme tekniğine başvurulmuş, eksik veya hata yapılan aşamalarda geriye dönülmüş ve işlemler tekrar edilmiştir. Araştırmadaki bulguların anlaşılması açısından çalışmanın kuramsal çerçevesinde zengin ve yoğun tanımlamaya gidilmiştir. Çalışmadaki verilerin toplanması ve yazılı anlatım çalışmalarındaki konular açısından azami çeşitlilikten yararlanılmıştır. Tüm bu açıklamalar çalışmanın inandırıcılığının göstergeleridir. Araştırmada veri toplama sürecinde kullanılan yöntem ve verilerin analiz biçimi daha evvel yapılan araştırmalardaki yöntemlere göre oluşturulmuştur. Bu doğrultuda bu araştırmada elde edilen veriler, bu verilere dair bulgular ve araştırmadaki sonuç aynı yöntemle yapılacak diğer araştırmalara veri sağlayacak nitelik göstermektedir. Bu özellik de araştırmayı aktarılabir kılmaktadır.

Bulgular ve Yorumlar

A1 düzeyinden B1 düzeyine kadar öğrencilerin yazılı anlatımlarında tespit edilen genel kelime hazinesi verileri aşağıda toplu olarak gösterilmiştir:

Tablo 1. Genel Kelime Hazinesi

Seviye	Kelimeler		İkileme		Deyim Atasözü				Kalıp Söz		Toplam		Kelime Katsayısı
	T	F	T	F	T	F	T	F	T	F	T	F	
A1	3732	729	5	3	4	1	0	0	13	9	3754	742	0.20
A2	3294	646	10	6	12	10	0	0	0	0	3316	662	0.20
B1	4405	796	27	14	26	21	3	2	3	2	4464	835	0.19
B2	4985	979	6	5	27	15	0	0	2	1	5020	1000	0.20
Toplam	16416	1905	48	20	69	42	3	2	18	12	16654	1981	0.12

Tüm seviyeleri bir arada gösteren temel kelime hazinesi Ek 1'dedir. Tüm düzeylerdeki toplam kelime hazinesi değeri 16554, farklı kelime hazinesi değeri ise 1981'dir. Farklı kelime sayısının toplam kelime sayısına bölünmesi ile oluşan kelime hazinesi kat sayısı bu araştırma için 0.11'dir. Bu değer 1'e yaklaştıkça gelişme, 0'a yaklaştıkça gerileme (Karadağ, 2005) gözüktüğü anlamına gelmektedir. Toplam kelime sayısının farklı kelime sayısına oranı %11.96'dır. Yani her kelime yaklaşık 12 defa tekrar edilmiştir. Bu bulgu kelime hazinesi katsayısında görülen 0'a yakınlığı açıklamaktadır. Tüm seviyelerde 16416 toplam, 1905 farklı kelime belirlenmiştir. Bu kelimeler içinde 540 toplam, 223 farklı unsur özel isimdir. Özel isimlerin toplam kelime içindeki oranı %3.2, farklı kelime içindeki oranı ise %11.7'dir. Tüm seviyelerde toplam 48, farklı 20 ikileme; toplam 69, farklı 42 deyim; toplam 3 farklı 2 atasözü; toplam 18, farklı 12 kalıp söz tespit edilmiştir. Kelime dışındaki diğer unsurların, tüm toplam unsurlar içinde oranı %0.8, farklı unsurlar içindeki oranı ise %3.8'dir.

A1 Seviyesindeki Kelime Hazinesine Dair Bulgular ve Yorum

A1 düzeyindeki kelime hazinesi bulguları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 2. A1 Seviyesindeki Kelime Hazinesi

Seviye	Kelimeler		İkileme		Deyim		Atasözü		Kalıp Söz		Toplam		Kelime Katsayısı
	T	F	T	F	T	F	T	F	T	F	T	F	
A1	3732	729	5	3	4	1	0	0	13	9	3754	742	0.20

A1 düzeyinde toplam 3754, farklı 742 unsur tespit edilmiştir. Bu düzeydeki kelime katsayısı 0.20'dir. A1 düzeyindeki unsurların toplam 3732, farklı 729'unu kelimeler oluşturmaktadır. A1 düzeyinde yer alan kelimelerin 187 toplam, 137 farklı özel isimdir. A1 düzeyinde en sık kullanılan ilk 20 özel isim ve kullanım sıklıkları şöyledir: *ali 7, *ahmet 5, *sudan 5, *fatma 4, *istanbul 4, *allah 3, *elini 3, *mohamed 3, *vali 3, *yusuf 3, *bilal 2, *elvina 2, *hamza 2, *hasan 2, *hilal 2, *hümmam 2, *ısrar 2, *mart 2, *medine 2, *mehcabım 2.

A1 düzeyinde özel isimler dışında 3545 toplam, 592 farklı kelime kullanılmıştır. Toplam kelimelerin farklı kelimeye oranı 5.98'dir. Yani bu düzeyde her farklı kelime yaklaşık 6 kere tekrar edilmiştir. A1 düzeyinde en sık kullanılan ilk 100 kelime ve kullanım sıklıkları şöyledir: o 160, ve 155, ben 149, çok 119, bir 111, ad 100, var 96, anne 69, yaş 44, sen 40, ne 39, aile 38, yaramaz 38, da de 36, iki 35, baba 34, sonra 34, git- 33, için 32, televizyon 31, insan 29, iyi 29, al- 28, bu 28, bugün 27, çocuk 27, güzel 27, iste- 26, sev- 26, ama 25, hediye 24, kardeş 22, en 21, gün 21, şey 21, abla 20, çünkü 20, teyze 20, ver- 20, yemek 20, kız kardeş 19, amca 17, doktor 17, ev hanımı 17, tamam 17, evli 16, izle- 16, nasıl 16, anneler günü 15, her 15, üç 15, bil- 14, biz 14, merhaba 14, mutlu et- 14, öğrenci 14, erkek kardeş 13, evet 13, fotoğraf 13, hala 13, kız 13, mutlu 13, ol- 13, şimdi 13, yaş- 13, dört 12, küçük 12, onlar 12, kuzen 11, mu mi mu mü 11, yok 11, ağabey 10, dayı 10, et- 10, hepsi 10, teşekkür 10, teşekkür et- 10, bak- 9, bence 9, değil 9, fikir 9, iş 9, kötü 9, mezuniyet günü 9, öğretmen 9, sadece 9, bekar 8, biraz 8, çalış- 8, çiçek 8, ev 8, gel- 8, hayat 8, hisset- 8, ilaç 8, önemli 8, zaman 8, beş 7, bey 7, çalışkan 7.

A1 düzeyinde 5 toplam, 3 farklı ikileme kullanılmıştır. Tespit edilen ikilemeler ve kullanım sıklıkları şöyledir: sık sık 3, çok çok 1, tekrar tekrar 1. A1 düzeyinde 4 sıklıkla sadece 1 adet kendine iyi bak deyimini tespit edilmiştir. A1 düzeyinde herhangi bir atasözüne rastlanmamıştır. A1 düzeyinde 13 toplam, 9 farklı kalıp söz kullanılmıştır. Tespit edilen kalıp sözler ve kullanım sıklıkları şöyledir: güle güle 3, geçmiş olsun 2, sağ ol 2, allah razı olsun 1, hoş bulduk 1, hoş geldin 1, hoşça kal 1, kutlu olsun 1, sıkıntı yok 1.

A2 Seviyesindeki Kelime Hazinesine Dair Bulgular ve Yorum

A2 düzeyindeki kelime hazinesi bulguları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3. A2 Seviyesindeki Kelime Hazinesi

Seviye	Kelimeler		İkileme		Deyim		Atasözü		Kalıp Söz		Toplam		Kelime Katsayısı kk
	T	F	T	F	T	F	T	F	T	F	T	F	
A2	3294	646	10	6	12	10	0	0	0	0	3316	662	0.20

A2 düzeyinde toplam 3316, farklı 662 unsur tespit edilmiştir. Bu düzeydeki kelime katsayısı 0.20'dir. A2 düzeyindeki unsurların toplam 3294, farklı 646'sını kelimeler oluşturmaktadır. A2 düzeyinde yer alan kelimelerin 72 toplam, 32 farklı özel isimdir. A2 seviyesinde kullanılan ilk 20 özel isim ve kullanım sıklıkları şöyledir: *sudan 11, *allah 8, *türkiye 5, *istanbul 4, *komor 4, *tunuslu 4, *türkçe 3, *arap 2, *arapça 2, *kırım 2, *pakistan 2, *sudanlı 2, *tunus 2, *türk 2, *yemen kahvesi 2, *afrika 1, *albica 1, *alnoda 1, *doğu 1, *ingilizce 1.

A2 düzeyinde özel isimler dışında 3222 toplam, 614 farklı kelime kullanılmıştır. Toplam kelimelerin farklı kelimeye oranı 5.24'tür. Yani bu düzeyde her farklı kelime yaklaşık 5 kere tekrar edilmiştir. A2 düzeyinde en sık kullanılan ilk 100 kelime ve kullanım sıklıkları şöyledir: ve 154, için 94, bir 91, çok 86, insan 80, iste- 79, misafir 79, iyi 70, ol- 65, yap 65, çünkü 57, daha 57, şey 54, dünya 47, hayat 38, güzel 36, onlar 33, bu 32, ben 31, ver- 31, yardım et- 31, gel- 28, ne 27, sonra 26, çocuk 25, da de 25, biz 24, fakir 23, her 23, yemek 23, önce 22, bence 21, en 21, anne 19, ev 19, var 19, kültür 17, mutlu et- 17, ama 16, kadın 16, önemli 16, para 16, çalış- 15, kendi 15, mesela 15, al- 14, et- 14, ülke 14, erkek 13, sadece 13, sev- 13, gör- 12, ye- 12, aile 11, bütün 11, fazla 11, yaşa- 11, bit- 10, bu yüzden 10, büyük 10, git- 10, herkes 10, iş 10, yaşlı 10, yer 10, aç- 9, bunlar 9, değil 9, fakirlik 9, hayvan 9, hazırla- 9, pişir- 9, şimdi 9, bazı 8, birbiri 8, değiş- 8, ekonomi 8, farklı 8, hem 8, sokak 8, temiz 8, ya da 8, yaşamak 8, zaman 8, açlık 7, ayrıca 7, baba 7, hastane 7, oda 7, oku- 7, okul 7, öğrenci 7, savaş 7, yeni 7, araba 6, arkadaş 6, bilgi 6, evlen- 6, hakkında 6.

A2 düzeyinde 10 toplam, 6 farklı ikileme kullanılmıştır. Tespit edilen ikilemeler ve kullanım sıklıkları şöyledir: bol bol 4, yavaş yavaş 2, abur cubur 1, çeşit çeşit 1, çok çok 1, sık sık 1. A2 düzeyinde 12 toplam, 10 farklı deyim kullanılmıştır. Tespit edilen deyimler ve kullanım sıklıkları şöyledir: hakkını vermek 3, el uzatmak 1, haber vermek 1, hak etmek 1, kalbi temiz(olmak) 1, özen göstermek 1, para çekmek 1, peşinde koşmak 1, rıza(sını) almak 1, vakit geçirmek 1. A2 düzeyinde herhangi bir atasözüne rastlanmamıştır. A2 düzeyinde herhangi bir kalıp söze rastlanmamıştır.

B1 Seviyesindeki Kelime Hazinesine Dair Bulgular ve Yorum

B1 düzeyindeki kelime hazinesi bulguları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 4. B1 Seviyesindeki Kelime Hazinesi

Seviye	Kelimeler		İkileme		Deyim		Atasözü		Kalıp Söz		Toplam		Kelime Katsayısı kk
	T	F	T	F	T	F	T	F	T	F	T	F	
B1	4405	796	27	14	26	21	3	2	3	2	4464	835	0.19

B1 düzeyinde toplam 4464, farklı 835 unsur tespit edilmiştir. Bu düzeydeki kelime katsayısı 0.19'dur. Bu unsurların toplam 4405, farklı 796'sını kelimeler oluşturmaktadır. B1 düzeyinde yer alan kelimelerin 84 toplam, 37 farklı özel isimdir. B1 seviyesinde kullanılan ilk 20 özel isim ve kullanım sıklıkları şöyledir: *allah 12,

*istanbul 12, *türkiye 9, *türk 7, *sudan 4, *türkçe 4, *pakistan 3, *arap 2, *komor 2, *türk lirası 2, *abdırahman 1, *abobaker 1, *ahmet 1, *ali 1, *amela 1, *çin 1, *dhl 1, *filistin 1, *filistinli 1, *irak 1.

B1 düzeyi özel isimler dışında 4321 toplam, 759 farklı kelime kullanılmıştır. Toplam kelimelerin farklı kelimeye oranı 5.69'dur. Yani bu düzeyde her farklı kelime yaklaşık 6 kere tekrar edilmiştir. B1 düzeyinde en sık kullanılan ilk 100 kelime ve kullanım sıklıkları şöyledir: çok 148, ben 138, ve 138, insan 114, bir 113, ol- 87, hayat 69, gün 65, çünkü 63, bu 58, için 58, şey 58, para 48, ama 46, o 45, akıllı 43, ideal 43, iyi 41, aile 40, iş 39, yap- 39, her 38, en 36, da de 35, iste- 35, git- 32, yaşa- 32, var 31, daha 29, ye- 28, mutlu 25, sonra 25, bu yüzden 24, düşün- 24, araba 23, değil 23, yemek 23, güzel 22, memnun 22, al- 21, herkes 21, keşke 21, önemli 21, adam 20, arkadaş 19, zaman 19, bil- 18, bul- 18, gel- 18, hayal 17, hiçbir 17, nasıl 17, onlar 17, yok 17, alışveriş 16, anne 16, bazı 16, çal- 16, dünya 16, olma(isim) 16, sev- 16, bugün 15, kullan- 15, sür- 15, şimdi 15, çalış- 14, eğer 14, farklı 14, kendi 14, ne 14, siz 14, yani 14, ayrıca 13, biz 13, hızlı 13, hiç 13, ya da 13, bazen 12, böyle 12, gibi 12, şekil 12, an 11, baba 11, büyük 11, de- 11, eğitim 11, göre 11, her zaman 11, oku- 11, sabah 11, sadece 11, yardım et- 11, fazla 10, hem 10, lazım 10, olmak 10, rahat 10, şu 10.

B1 düzeyinde 27 toplam, 14 farklı ikileme kullanılmıştır. Tespit edilen ikilemeler ve kullanım sıklıkları şöyledir: abur cubur 7, yavaş yavaş 5, bol bol 4, adım adım 1, araya araya 1, boş boş 1, bugün bugün 1, çeşit çeşit 1, çok çok 1, düşe kalka 1, fazla fazla 1, kendi kendine 1, sıkı sıkı 1, türlü türlü 1. B1 düzeyinde 26 toplam, 21 farklı deyim kullanılmıştır. Tespit edilen deyimler ve sıklıkları şöyledir: elinden gelmek 2, hayır dilemek 2, kendine güvenmek 2, sahip çıkmak 2, vakit geçirmek 2, ağırlık hissetmek(çökmek) 1, aile kurmak 1, arka çıkmak 1, at gözlüğüyle bakmak 1, aynı çatı altında(olmak) 1, dert paylaşmak 1, eksik olmamak 1, el uzatmak 1, fark etmek 1, geri dönmek 1, hayal kurmak 1, işi düşmek 1, kendine iyi bak 1, para çekmek 1, sözünü tutmak 1, surat asmak 1. B1 düzeyinde 3 toplam, 2 farklı atasözü kullanılmıştır. Tespit edilen atasözleri ve kullanım sıklıkları şöyledir: hayır dile komşuna hayır gele başına 2, sakla samanı gelir zamanı 1. B1 düzeyinde 3 toplam, 2 farklı kalıp söz kullanılmıştır. Tespit edilen kalıp sözler ve kullanım sıklıkları şöyledir: selamün aleyküm 2, su gibi 1.

B2 Seviyesindeki Kelime Hazinesine Dair Bulgular ve Yorum

B2 düzeyindeki kelime hazinesi bulguları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5. B2 Seviyesindeki Kelime Hazinesi

Seviye	Kelimeler		İkileme		Deyim		Atasözü		Kalıp Söz		Toplam		Kelime Katsayısı
	T	F	T	F	T	F	T	F	T	F	T	F	
B2	4985	979	6	5	27	15	0	0	2	1	5020	1000	0.20

B2 düzeyinde toplam 5020, farklı 1000 unsur tespit edilmiştir. Bu düzeydeki kelime katsayısı 0.20'dir. Bu unsurların toplam 4985, farklı 979'unu kelimeler oluşturmaktadır. B2 düzeyinde yer alan kelimelerden 197 toplam, 71 farklı özel isimdir. B2 seviyesinde kullanılan ilk 20 özel isim ve kullanım sıklıkları şöyledir: *ziya 19, *cahit 12, *ürdün 12, *hulusi 10, *libya 9, *şevket 9, *türkiye 9, *iran 7, *padişah dağı 7, *yemen 7, *başakşehir 6, *eski sanaa 5, *kasala 5, *istanbul 4, *sıtkı 4, *sudan 4, *barcelona 3, *ispanya 3, *sanaa 3, *badran 2.

B2 düzeyinde özel isimler dışında 4788 toplam, 908 farklı kelime kullanılmıştır. Toplam kelimelerin farklı kelimeye oranı 5,27'dir. Yani bu düzeyde her farklı kelime yaklaşık olarak 5 kere tekrar edilmiştir. B2 düzeyinde en sık kullanılan 100 kelime ve kullanım sıklıkları şöyledir: ol- 118, çok 110, ve 108, bir 98, ben 80, mimari 76, bu 68, var 68, da de 67, o 58, için 56, ama 52, bina 50, gün 50, moda 49, ülke 49, gir- 48, çünkü 46, söyle- 46, ev 39, güzel 39, eski 37, salon 37, yer 36, şey 35, insan 34, her 33, hem 32, sıra 31,

spor 31, modern 30, iyi 29, kal- 29, bazı 28, değil 28, yap- 27, daha 26, şimdi 26, tatil 26, durum 25, ki 25, ora 24, en 23, gör- 23, al- 22, büyük 22, alet 21, iste- 21, sonra 21, ile 20, sadece 20, bu yüzden 19, gibi 19, önce 19, şiir 19, yaz- 19, yok 19, zaman 19, klasik 18, ne 17, rağmen 17, bence 16, kıyafet 16, onlar 16, para 16, ya 16, ancak 15, çalış- 15, et- 15, gel- 15, hepsi 14, şekil 14, düzey 13, geliş- 13, göre 13, halbuki 13, hiç 13, iş 13, takip et- 13, yeni 13, çık- 12, el 12, fark 12, gez- 12, herkes 12, personel 12, tabii 12, yani 12, yıl 12, ara 11, aynı 11, belediye 11, beraber 11, dur- 11, git- 11, ilk 11, inşa et- 11.

B2 düzeyinde 6 toplam, 5 farklı ikileme kullanılmıştır. Tespit edilen ikilemeler ve kullanım sıklıkları şöyledir: *çeşit çeşit 2, ede ede 1, havalı havalı 1, küçük küçük 1, tatlı tatlı 1*. B2 düzeyinde 27 toplam, 15 farklı deyim kullanılmıştır. Tespit edilen deyimler ve kullanım sıklıkları şöyledir: *selam söylemek 9, geri kalmak 3, fark etmek 2, keyif almak 2, boşa gitmek 1, canı çıkmak 1, çok olmak 1, fikir almak 1, ortaya çıkarmak 1, örnek olmak 1, piyeyi deve yapmak 1, uzak durmak 1, vakit harcamak 1, yer bulmak 1, yola çıkmak 1*. B2 düzeyinde atasözüne rastlanmamıştır. B2 düzeyinde toplam 2 sıklıkla sadece 1 tane *az kalsın* kalıp sözü kullanılmıştır.

Tüm Seviyelerdeki Kelime Hazinesi Değişimine Dair Bulgular ve Yorum

Tüm seviyelerdeki kelime yaygınlığı ve sadece herhangi bir seviyede kullanılan unsurlar aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 5. Kelime Yaygınlığı

Kelime Hazinesi	4 Yaygınlık		3 Yaygınlık		2 Yaygınlık		Bir Seviyede Kullanılan	
	Toplam	Farklı	Toplam	Farklı	Toplam	Farklı	Toplam	Farklı
Kelime	9730	179	2178	178	1914	352	2594	1196
İkileme	0	0	7	2	27	4	14	14
Deyim	0	0	0	0	15	5	54	37
Atasözü	0	0	0	0	0	0	3	2
Kalıp Söz	0	0	0	0	0	0	18	12
Tüm Unsurlar	9730	179	2185	180	1956	361	2683	1261

Tüm düzeylerde ortak olarak kullanılan farklı kelime sayısı 179'dur. Kelime dışındaki unsurlar tüm düzeylerde ortak olarak kullanılmamıştır. Yaygınlığı 4 olan 179 kelimenin toplam kullanım sıklığı 9730'dur. Yaygınlığı 4 olan kelimeler, 16554 olan toplam kelime hazinesinin %58.7'sini; 1981 olan farklı kelime hazinesinin %9'unu oluşturmaktadır. Elde edilen bulgular, öğrencilerin sahip oldukları kelime hazinesini ortalama %60 oranında tekrarladıkları anlamına gelmektedir.

Üç düzeyde ortak olarak kullanılan farklı kelime sayısı 180'dir. Bu kelimelerin kullanım sıklığı 2185'dir. Kelimeler dışında, 2 ikileme 7 toplam sıklıkla 3 yaygınlığa sahip olmuştur. Deyim, atasözü ve kalıp söz unsurları 3 yaygınlıkla kullanılmamıştır. Yaygınlığı 3 olan kelimeler, 16554 olan toplam kelime hazinesinin %13.1'ini; 1981 olan farklı kelime hazinesinin %9'unu oluşturmaktadır.

İki düzeyde ortak olarak kullanılan farklı kelime sayısı 361'dir. Bu kelimelerin kullanım sıklığı 1956'dır. Kelimeler dışında 4 ikileme 27 toplam sıklıkla, 5 deyim 15 toplam sıklıkla 2 yaygınlığa sahip olmuştur. Atasözü ve kalıp söz unsurları 2 yaygınlıkla kullanılmamıştır. Yaygınlığı 2 olan kelimeler, 16554 olan toplam kelime hazinesinin %11.8'ini; 1981 olan farklı kelime hazinesinin %18.2'sini oluşturmaktadır.

Sadece bir düzeyde kullanılan farklı kelime sayısı 1261'dir. Bu kelimelerin kullanım sıklığı 2683'tür. Tek bir seviyede kullanılan farklı kelimeler 1196 tanedir ve 2594 toplam sıklığa sahiptirler. 14 farklı

ikileme toplam 14 sıklıkla, 37 farklı deyim toplam 54 sıklıkla, 2 farklı atasözü toplam 3 sıklıkla, 12 farklı kalıp söz toplam 18 sıklıkla sadece bir seviyede kullanılmıştır. Sadece bir seviyede kullanılan kelimeler, 16554 olan toplam kelime hazinesinin %12.2'sini; 1981 olan farklı kelime hazinesinin %63,6'sını oluşturmaktadır. %63.6 değeri öğrencilerin seviye değişimi sürecinde bireysel de olsa farklı kelime kazanımı açısından yaklaşık %64'lük bir gelişim gösterdikleri anlamına gelmektedir.

Dil seviyeleri arasındaki kelime artışına genel olarak bakıldığında durum şu şekilde gözükmektedir.

Tablo 6. Kelime Artışı

Kelime Hazinesi	A2'de Yeni		B1'de Yeni		B2'de Yeni	
	Farklı	Toplam	Farklı	Toplam	Farklı	Toplam
Kelime	361	721	332	664	483	1200
İkileme	4	8	9	9	4	4
Deyim	10	12	17	21	14	25
Atasözü	0	0	2	3	0	0
Kalıp Söz	0	0	2	3	1	2
Tüm Unsurlar	375	741	362	700	502	1231

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler A1'den A2 düzeyine geçişte 375, A2'den B1 düzeyine geçişte 362 ve B2'den B2 düzeyine geçişte 502 yeni kelime kullanmışlardır. A1 düzeyinde 729 farklı kelime kullanan öğrenciler, A2 düzeyindeki yeni kelime kullanımlarında %51'lik bir artış göstermişlerdir. A1 ve A2 seviyesi bir araya getirildiğinde ortaya çıkan toplam farklı kelime hazinesi 1117'dir. B1 düzeyindeki 362 yeni kelime kullanımıyla önceki düzeylere göre %32'lik bir artış olmuştur. A1, A2 ve B1 seviyeleri bir araya getirildiğinde ortaya çıkan toplam farklı kelime hazinesi 1479'dur. B2 seviyesinde 502 yeni kelime kullanıldığı göz önüne alındığında son seviyede %34'lük bir artış gerçekleşmiştir. Bu değişim öğrenciler açısından kelime hazinesi gelişimi olarak gösterilebilir. A2 seviyesinde %51'lik ilk artış sonrası B1 düzeyinde artış hızı %32'ye gerilemiş, B2 düzeyinde %34'lük değerle yeniden ivme kazanmıştır.

Sonuç

A1 seviyesinde 3754 toplam, 742 farklı unsuru kullanarak yazan öğrenciler, son seviyeye ulaştıklarında 5020 toplam, 1000 farklı unsurla metinlerini oluşturmuşlardır. Toplam kelime kullanımı açısından bu değişim ilk seviyeden son seviye kadar 1253 kelime bir artışla %33.5'lik oranda gerçekleşmiştir. A1 seviyesinde 742 farklı kelime kullanan öğrenciler tüm kurların sonunda 1981 farklı kelimeye ulaşmıştır. Genel farklı kelime kullanımı gelişimi açısından düşünüldüğünde öğrencilerdeki farklı kelime hazinesi gelişimi oranının öğrencilerin kur bitirme sınavlarında karşılaştıkları ikişer açık uçlu soruya verilen yanıtlar açısından bakıldığında toplam kelime artışı olumlu yönde görülebilir. Ancak kelime hazinesi gelişimi açısından asıl sonuç farklı kelime kazanımına aittir. Öğrenciler A2 düzeyinde 729 farklı kelime ile ürettiklerin metinlerini B2 düzeyine gelene kadar 1239 kelime artırmışlardır. Bu veri öğrencilerde tüm seviyeler tamamlanana kadar yaklaşık %170'lik bir artışa karşılık gelmektedir. Yazma becerisinin işe vurumu sürecinde açık uçlu sorulara verilen yanıtlarda toplam kelime kullanımının artması "tema, sorunun amacı, süre vb." değişkenlerle ilgilidir. Ancak farklı kelimedeki artışın toplam kelimeye oranla 5 kat fazla olması öğrencilerin kelime hazinesi gelişimleri açısından önemli bir gelişme gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

Kelime hazinesi katsayısı açısından bakıldığında dört seviyede de bu oran yaklaşık 0.20'dir. Tüm seviyeler bir arada düşünüldüğünde oran 0.11'e gerilemektedir. Ana dili kullanıcılarında kelime hazinesi katsayısı kısmen daha yüksek çıkarken bu oran yabancılara Türkçe öğretiminde

düşebilmektedir. Ana dili Türkçe olan ilkökul öğrencilerinde kelime hazinesi katsayısı ortalama 0.25 (Karadağ 2005), ortaokul öğrencilerinde ise 0.24-0.26 aralığındadır (Kurudayıoğlu 2005). Kelime hazinesi katsayısı 0'a yakınlığı için hem seviyelerde hem de genel kullanımda bu araştırma açısından öğrencilerin kelime öğrenme durumlarının nispeten sınırlı olduğu söylenebilir. Göçen'in (2016), araştırmasında kelime hazinesi katsayısı A1'de 0.11, A2'de 0.18, B1'de 0.19, B2'de 0.20, C1'de 0.27 ve genel durumda 0.09 düzeyindedir. Serin'in (2017) araştırmasında kelime katsayısı A1 düzeyinde 0.17, A2 düzeyinde 0.16, B1 düzeyinde ise 0.2'dir. İki araştırmanın sonuçları, çalışmamızdaki sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

A2 seviyesinde A1 seviyesine göre toplam ve farklı kelime kullanım sayısı açısından bir düşüş olduğu tespit edilmiştir. Bunun sebebi A1 düzeyindeki 2. şube öğrencilerine sorulan "Aşağıdaki konulardan bir tanesi seçiniz ve diyalog yazınız." sorusunun "Kendinizi iyi hissetmiyorsunuz ve doktora gidiyorsunuz. Anneler günü, mezuniyet günü ve evlilik yıl dönümü gibi özel bir günde neler yapıyorsunuz?" biçiminde alternatifli olması ile ilgilidir. Yine A1 düzeyinde yazma becerisi açısından önemli bir uyarıcı olan "görselden hareketle yazma" stratejisine başvurulmuştur. A2 seviyesindeki yazılı anlatım soruları alternatifli olmamakla birlikte özel alan bilgisi içeren (Kültürünüzde misafirin yeri ve önemi nedir?, Misafir gelmeden önce neler yaparsınız?, Nasıl ağırlarsınız?) veya genel duygu ve düşünceleri yoklayan (Her gün binlerce insan görüyorsunuz ve bunların hayatlarına şahit oluyorsunuz. Sizce çocuklar ne ister, erkekler ne ister, kadınlar ne ister, yaşlılar ne ister? Nedenleriyle açıklayınız. Daha iyi bir dünya için neler yapabiliriz?) tarzlarına sahiptir. Öğrenciler A2 seviyesine geldiklerinde bir önceki seviyelerine göre daha az kelime ile yazı yazmış olsalar bile 375 yeni kelime kullanarak kelime hazinesi gelişimi açısından %51'lik bir gelişim göstermişler ve seviye geçişlerindeki en yüksek oranlı farklı yeni kelime kullanımını ortaya koymuşlardır. Bu sebeple A2 düzeyi kendi içinde nicel açıdan A1 düzeyinden geri gibi görünse de kelime hazinesi gelişimi açısından durum tam tersidir. Bu açıklamalardan hareketle A2 düzeyindeki kelime hazine gelişiminin öğrenciler açısından olumluluk gösterdiği söylenebilir.

B1 seviyesine ulaşan öğrenciler önceki seviyelere oranla toplam ve farklı kelime kullanımında daha ileri düzeydedirler. B1 düzeyindeki toplam kelime kullanımı 4464, farklı kelime kullanımı ise 835'tir. Bu artış öğrencilerdeki seviyeye doğrultulu genel kelime hazinesi gelişimi yanında yazılı sorularının görsel açıklama (Görselden hareketle yazma cümle oluşturma.) ve seçenekli sorular (Bir konu seçiniz. Ailenize veya yakınınıza mektup yazınız. Hayatınızdan memnun musunuz? Ne tür hayalleriniz var? Anlatınız.) içermesi ile de ilgili olabilir. Ancak B2 seviyesindeki öğrencilere özel alan bilgisi (Sizin için ideal bir gün nasıl olur? Sebepleriyle açıklayınız.) ve genel duygu ve düşünceleri içeren (Sizce akıllı insan kimdir? Sebepleriyle açıklayınız.) soruları da sorulmuştur. B1 düzeyine ulaşan öğrenciler A1 ve A2 seviyesinde hiç kullanmadıkları 362 yeni kelimeyi üretmişlerdir. Bu veri önceki seviyelerle bir arada düşünüldüğünde %32'lik bir artışı göstermektedir. Artış miktarı kelime hazinesi gelişimi açısından olumlu düzeyde düşünülebilir.

Öğrenciler B2 seviyesinde önceki seviyelerin tamamından daha fazla toplam ve farklı kelime ile metin oluşturmuşlardır. Bu seviyede 1000 farklı sözcük, 5020 toplam kullanım tespit edilmiştir. B2 düzeyinde öğrencilere metni yeniden yazma (Metinden hareketle metni yeniden düzenleme.), seçenekli konular (Bir konu seçiniz. Şimdiye kadar en çok hangi tatilinizden keyif aldınız? Bu tatille ilgili -Nereye gittiniz?, Kaç gün kaldınız?, Konaklama ve anılarınızı- anlatınız. Modayı takip ediyor musunuz? En çok hangi kıyafetleri tercih ediyorsunuz?), özel alan bilgisi (Klasik mimari ve günümüz mimarisini karşılaştırınız. Sizin ülkenizde hangi mimari özellikler görülür? Sizin tercihiniz hangisi olurdu?) ve resmî yazı türü içerikli çalışmalar yaptırılmıştır. Yazı konuları B2 seviyesinde önceki

düzeyle göre daha ileri seviyede olduğu için öğrenciler kelime hazinesi açısından en zengin kullanımlarını ortaya koyabilmişlerdir. B2 düzeyinde 502 yeni kelime kullanımı ile en yüksek gelişim sağlanmıştır. Bu veri B2 öncesi seviyeler bir arada düşünüldüğünde kelime hazinesi gelişimi açısından %34'lük bir büyüme anlamına gelmekte ve öğrencilerin kelime hazinesi gelişimi yönünden önemli bir ilerleme olarak görülmektedir.

Araştırmanın amacı açısından diğer önemli sonuçlara da kelime yaygınlığı doğrultusunda ulaşılmıştır. Yaygınlık, farklı düzey veya gruplar arasındaki ortak kelime kullanımı olarak görülebilir. Özellikle farklı grupların karşılaştırılmasında yaygınlığın geniş olması kelime hazinesi açısından yüzeysel de olsa dağılım genişliğinin yani kelime genişliğinin ilerlediği anlamına gelebilmektedir. (Karadağ 2005, Kurudayıoğlu 2005, Baş 2006, Baş 2011). Araştırmamızdaki çalışma grubunu oluşturan öğrenciler tüm seviyelerde aynıdır. Yani araştırma boylamsal yöndeki kelime hazinesi sürecinin durumunu belirlemeye çalışmaktadır. Doğal olarak her seviyedeki veri farklı olsa da aynı gruptaki öğrenciye aittir. Çalışmamız açısından yaygınlık bireysel kelime kullanımının ayırt edilebilmesini sağlamaktadır.

Yaygınlığı 4 olan yani öğrencilerin her seviyede ortak kullanım sağladıkları kelimelerin toplam sıklığı 9730'dur. Bu sayı 179 farklı kelimenin tekrarı ile oluşmuştur ve toplam genel kullanımın yaklaşık %60'ına karşılık gelmektedir. Yani öğrencilerin kelime hazinesi bütünsel düşünüldüğünde %60 oranında aynıdır. Bu sonuç öğrencilerin daha çok temel iletişimi sağlamak ve bağlam oluşturmak amacıyla kullanılan kelimelerde iyi bir istikrar yakaladıklarını göstermektedir. Kelime kullanımında tekrar bazı açılardan sınırlılık olarak görülebileceği gibi yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler açısından kelime teyidinin sağlanması ve belirli kelimelere yönelik derinlik kazanılması açısından olumlu görülebilir.

Yaygınlığı 3 olan yani herhangi üç seviyede ortak kullanılan kelimelerin toplam sıklığı 2185, farklı kullanım sıklığı ise 180'dir. Yaygınlığı 4 olan kelimelerle karşılaştırıldığında yaklaşık aynı sayıda olan kelimenin tekrarlanma durumlarında açık bir fark olduğu görülmektedir. 4 yaygınlığa sahip kelimeler toplam 9730 defa tekrar edilirken, yaygınlığı 3 olan kelimeler 2185 defa tekrar edilmiştir. 3 yaygınlık içindeki tekrar durumu, 4 yaygınlığın beşte biri kadardır. Bu veri 3 yaygınlık içinde kullanılan kelimelerde bireysel kelime tercihinin ön plana çıktığını göstermekte ve öğrencilerin aynı konu alanına dair yazarken bile olsa farklı kelime kullanımı tercihlerinde "önemli bir gösterge olan ağırlığı" (Russell, 1954) kazanmaya başladıklarını göstermektedir.

Yaygınlığı 2 olan yani en az iki seviyede ortak olarak kullanılan 361 farklı kelime, 1956 sıklığa sahiptir. Bu yaygınlıktan elde edilen bulgular, 3 yaygınlığa sahip kelimelerdeki sonuçları desteklemektedir. Ancak kelime tekrarlanma oranı açısından 3 yaygınlığa sahip kelimelerde toplam ve farklı kelime oranı yani her kelimenin ortalama tekrarlanma sayısı 12 iken 2 yaygınlığa sahip kelimelerde aynı değer 5,4 düzeyindedir. Yaygınlık düştükçe kelime tekrarı da düşmekte ve kelime hazinesine dair ağırlık artmaktadır. Öğrenciler benzer konularda yazmalarına rağmen bireysel kelime tercihlerini ağırlaştırmaya devam ederek olumlu gelişim göstermektedirler.

Araştırmanın kelime hazinesi gelişimi açısından en önemli sonucuna sadece herhangi bir seviyede kullanılan kelimelere dair bulgulardan ulaşılmıştır. Sadece herhangi bir seviyede kullanılan 1261 kelime 2683 toplam sıklığa sahiptir. Bir seviyede kullanılan toplam 1261 farklı kelime sayısı olan 1981 değerinin %63.6'sına karşılık gelmektedir. Bu değer araştırma amaçlarımız açısından önemli sonuç olan anlamlı kelime hazinesi gelişiminin en önemli göstergesidir. Tek seviyede kullanılan kelime oranı öğrencilerin bireysel kelime kullanımları ile ağırlık kazandıklarını göstermektedir. Sonuçların netlik

kazanması açısından tek seviyede kullanılan 1261 farklı sözcük çözümlendiğinde düzeylere göre dağılımı şu şekildedir: A1 düzeyinde 306 farklı, 607 toplam; A2 düzeyinde 178 farklı, 313 toplam; B1 düzeyinde 275 farklı, 532 toplam; B2 düzeyinde 502 farklı, 1231 toplam. Tek seviyede kullanılan bireysel kullanımlı kelimelerin tekrarlanma oranları değerlendirildiğinde A1 seviyesinde 2, A2 seviyesinde 1.75, B1 seviyesinde 2, B2 seviyesinde ise 2.5 değerine ulaşılmaktadır. Kelime tekrarlama oranının tüm seviyelerde birbirine yaklaşık olarak 1.7-2.5 aralığında olduğu görülmektedir. Bu veri bireysel kelime kullanımının göstergesi olan kelime ağırlığında öğrencilerin tutarlılık gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Tek seviyede kullanılan 1261 kelimenin 182'si özel isimdir. Kelime ağırlığı açısından bu veri düşüldüğünde 1079 kelimeye ulaşılmaktadır. Bu değer de öğrencilerin bireysel kelime tercihleri ile oluşturdukları kelime ağırlığı düzeylerini düşürecek nitelikte olmadığı anlaşılmaktadır.

Kelime hazinesi unsurları içinde özel isimler 223 farklı, 540 toplam sıklığa sahiptir. 40 özel isim 234 toplam sıklıkla 2 ve üst yaygınlık düzeyinde kullanılmıştır. 182 özel isim 306 toplam sıklıkla sadece bir seviyede kullanılmıştır. Özel isimlerin farklı kelime içindeki oranı %11, toplam kelime içinde oranı ise %1.8'dir. Yazılı anlatım konuları ve bağlam oluşturma unsurları dikkate alındığında bu oranlar makul düzeyde değerlendirilebilir. Kelime hazinesi kazanımı açısından özel isimler değerlendirildiğinde 81 özel ismin insan adı dışında olduğu ve 257 toplam sıklığa sahip olduğu görülmektedir. Geriye kalan 142 özel isim ise bir insan adı olarak kullanılmıştır. Özel isimler içinde insan adı dışındaki kullanımlar da genel itibari ile kelime hazinesi kazanımına dâhil edilebilecek niteliktedir ve tüm özel isimlerin toplam kullanımının %50'sine karşılık gelmektedirler. Yani kelime hazinesine dair yukarıda ulaşılan sonuçlar özel isimlerden elde edilen verilerle değişecek durumda değildir.

Tüm seviyelerde 20 farklı ikileme 48 sıklıkla kullanılmıştır. İkilemelerin dilde etkililiği sağlaması yönündeki katkısı dikkate alındığında öğrencilerce kullanım durumunun sınırlı düzeyde kaldığı söylenebilir. Bu durum yazılı anlatım konularındaki öyküleyici göndermelerin sınırlılığı ile açıklanabilir. Tüm seviyelerde 42 deyim, 69 sıklıkla kullanılmıştır. Deyim kullanımı ikilemeye göre daha fazladır. Deyimler A2 düzeyinden itibaren öğretilmesi hedeflenen unsurlar (Maarif Vakfı, 2020) olmasına rağmen öğrencilere A1'den itibaren kullanılmaya başlanmış ve tüm düzeylerde üretilmişlerdir. Bu durum, deyim kullanımı açısından öğrencilerin olumlu bir gelişme ortaya koyduğunu göstermektedir.

Atasözleri, bağdaşıklık özellikleri ve kültürel bağlamı sebebi ile üst düzeyde dil kullanımını gerektiren unsurlardır. İki adet atasözü sadece B2 düzeyinde üretilmiştir. Bu kullanım durumu da bireysel olduğu için atasözlerine yönelik bir sonuca ulaşmak mümkün değildir. Kalıp sözler yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde en temel öğretim unsurları olması sebebiyle önem arz etmektedir. Kalıp sözlerin sözlü dildeki kullanımları yazılı dile oranla daha fazla olmasına rağmen A2 düzeyi dışında üç seviyede 12 farklı, 8 toplam kullanımla üretilmeleri öğrencilerin kalp sözlere dair farkındalık kazanmaya başladığını göstermektedir.

Kaynakça

Atabay, N. & Özel, S. & Kutluk İ. (2003). *Sözcük türleri*. İstanbul: Papatya Yayınları.

Baş, B. (2006). *1985-2005 yılları arasında çocuk edebiyatı sahasında yazılmış tahkiyeli metinlerin söz varlığı üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Baş, B.. (2011). Söz varlığı ile ilgili çalışmalarda kullanılacak ölçütler. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 29, 27-61.
- Chomsky, N. (2009). *Bilgi sorunları ve dil managua dersleri*. İstanbul: Bgst Yayınları.
- Creswell. J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.
- Dilidüzgün, Ş. (2014). Türkçe öğretiminde sözcük öğretim yöntemlerinin yeterliliği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi*, 7(17), 233–258.
- Foucault, M. (2020). *Büyük yabancı dil, delilik ve edebiyat üzerine konuşmalar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Göçen, G. (2016). *Yabancılar için hazırlanan türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı ile türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığı* (Yayımlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Karadağ, Ö. (2005). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kurudayıoğlu, M. & Dölek, O. (2019). Söz varlığı ve sözcük öğretiminin önemi, A. Okur & G. Göçen (Ed.), *Türkçe'nin sözcük öğretimi*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kurudayıoğlu, M. (2005). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- MEB. (2003). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni*. Ankara: MEB Yayınları.
- Merriam, S.B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Onan, B. (2014). *Anlama sürecinde türkçenin yapısal işlevleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özdemirel, A.Y. (2017). *Yabancı dil olarak türkçe ve ingilizce ders kitaplarındaki sözcüklerin kullanım sıklığı bağlamında değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Russell, D.H. (1954). *The dimensions of children's meaning vocabularies in grades foru through twelve*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
- Schunk, D.H. (2014). *Öğrenme teorileri -eğitimsel bir bakışla-*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Serin, N. (2017). *Yabancı dil olarak türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitapları ile bu kitapları kullanan öğrencilerin söz varlığının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Tüfekçioğlu, B. (2018). *Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde akademik sözlükler sosyal bilimlerde derlem tabanlı bir çalışma*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.